

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε το απόσπασμα: « Ἴνα δὲ μὴ οἴη ἀπατᾶσθαι ... ταῦτα λέγω».

Βλ. φροντιστηριακό βιβλίο.

B1 «Ἴνα δὲ μὴ οἴη ἀπατᾶσθαι...ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις»: να εκθέσετε το επιχείρημα που χρησιμοποιεί στην παράγραφο αυτή ο Πρωταγόρας για να αποδείξει το διδακτό της αρετής και να το αξιολογήσετε.

Στην προηγούμενη ενότητα ο Πρωταγόρας υποστήριξε μέσα από το μύθο ότι η αιδώς και η δίκη, τα δύο συστατικά της πολιτικής αρετής δόθηκαν με απόφαση του Δία σε όλους τους ανθρώπους αδιακρίτως ως απαραίτητες προϋποθέσεις για τη συγκρότηση των πόλεων. Αυτός ο ισχυρισμός θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η πολιτική αρετή είναι φυσική και δεν χρειάζεται τη διδασκαλία. Γι' αυτό και στο χωρίο προσπαθεί να αποδείξει ότι η πολιτική αρετή είναι διδακτή τεκμηριώνοντας την ανάγκη να συμμετέχουν όλοι σε αυτή. Έχουμε λοιπόν την περίπτωση κάποιου που υποστηρίζει ότι κατέχει κάποια τέχνη που στην πραγματικότητα την αγνοεί. Αυτόν όλοι τον χλευάζουν και τον συμβουλεύουν σαν να είναι τρελός. Αν παραδεχτεί ότι δεν τη ξέρει, θεωρείται συνετός. Αντίθετα, αν κάποιος παραδεχτεί σε βάρος του ότι είναι άδικος, ακόμη κι αν αυτό είναι ολοφάνερο τον χαρακτηρίζουν τρελό. Αυτό δείχνει ότι το να είναι κανείς δίκαιος είναι αναγκαίος όρος της ανθρώπινης ύπαρξης και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή. Αυτό, δηλαδή, που προβάλλει ο σοφιστής είναι ότι η πολιτική αρετή δεν είναι έμφυτη, όχι τουλάχιστον με τον τρόπο που είναι η έντεχνος σοφία. Αποτελεί συστατικό στοιχείο που δόθηκε εκ των υστέρων, μετά τη δημιουργία του ανθρώπου και ενώ είχε ήδη προχωρήσει στην κοινωνική συμβίωση. Υπάρχει «ἐν δυνάμει» στον άνθρωπο, σίγουρα όμως απαιτείται καλλιέργεια, συστηματική προσπάθεια και διδασκαλία για να γίνει «ἐν ενεργεία». Η αναγκαιότητά της ως όρος και προϋπόθεση της ύπαρξης πόλεων και της αρμονικής κοινωνικής συμβίωσης καθιστά απαραίτητη τη διδασκαλία της. Θεωρώντας αυτό λοιπόν ως δεδομένο ερμηνεύεται και η στάση των ανθρώπων απέναντι σε αυτόν που ισχυρίζεται ότι δεν είναι δίκαιος (τον θεωρούν παράλογο). Αξιολογώντας την συλλογιστική πορεία του Πρωταγόρα μπορούμε να επισημάνουμε ότι σ' αυτό το σημείο προσκομίζει εμπειρική απόδειξη, το επιχείρημά του στηρίζεται στην κοινή αντίληψη, σε δεδομένα της καθημερινής ζωής που είναι πιο άμεσα και οικεία για το ακροατήριο. Διακρίνονται όμως κάποιες αδυναμίες κυρίως λόγω της χρήσης δεοντολογικών εκφράσεων: φασιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχί

ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις, οἱ οποίες αναφέρονται ὄχι σε ὅ,τι ἰσχύει στην πραγματικότητα ἀλλὰ στο τι πρέπει να γίνεται. Ἀδυναμία ἀκόμη μπορεῖ να θεωρηθεῖ και η φαινομενική ἀντίφαση για το μοίρασμα της πολιτικής ἀρετῆς ἀπὸ το Δία σε ὅλους και τη βασική του θέση ὅτι η πολιτική ἀρετὴ διδάσκεται.

B2. Ποια ἀποψη διατυπώνει ο Πρωταγόρας για τα χαρακτηριστικά που οἱ ἀνθρώποι ἔχουν ἀπὸ τη φύση ἢ ἀπὸ κάποιο τυχαῖο γεγονός και πῶς αὐτά ἀντιμετωπίζονται ἀπὸ το κοινωνικό σύνολο; Να ἀξιολογήσετε αὐτές τις ἀπόψεις.

Ο Πρωταγόρας κάνει λόγο για τα ελαττώματα και τα προτερήματα που προέρχονται ἀπὸ τη φύση και την τύχη και εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τη βούληση και την ευθύνη του ἀνθρώπου (ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου), για να τα ἀντιπαραθέσει με τα ἠθικά καλὰ και κακά, που οφείλονται στον ἴδιο. Με αὐτὸν τον τρόπο θα δείξει ὅτι στα πρώτα εἶναι ἀδύνατη η παρέμβαση του ἀνθρώπου, ἐνῶ τα ἄλλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ το ἴδιο το άτομο. Ἀναφέροντας ὡς παραδείγματα φυσικῶν ἢ τυχαίων μειονεκτημάτων την ἀσχήμια, το μικρὸ ἀνάστημα και το ἀσθενικό σῶμα παρατηρεῖ ὅτι κανένας δεν οργίζεται με τους ἀνθρώπους που τα ἔχουν, ἀντίθετα ὅλοι τους λυποῦνται. Κανένας δηλαδή δεν προσπαθεῖ να διορθώσει αὐτά τα μειονεκτήματα με τα μέσα της ἀγωγῆς: τις νοθεσίες, τη διδασκαλία και τις τιμωρίες. Ἡ διάκριση βέβαια ἀνάμεσα σε ἔμφυτα και ἐπίκτητα ελαττώματα εἶναι δύσκολη γιατί μια σωματική ἢ ψυχική ἀσθένεια, που ἀπὸ τον Πρωταγόρα θεωρεῖται ἔμφυτο ἐλάττωμα, ἐνδέχεται να οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες ἢ ἀκόμη και στο περιβάλλον μέσα στο οποίο το άτομο διαβιώνει. Ἀυτὴ η ἀνθρωπιστική στάση εἶναι πολὺ προχωρημένη για ἐκείνη την ἐποχή και δεν ἀπέχει ἀπὸ τη στάση των σημερινῶν κοινωνιῶν που δείχνουν περιθάλψη, συμπαράσταση και κατανόηση ἀπέναντι σε κείνους που ἔχουν φυσικά ελαττώματα ἢ ἀκόμα ἐιδικές ἀνάγκες. Ἀυτὴ η στάση εἶναι ὄχι μόνο ἠθική ἀλλὰ και λογική γιατί οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ δεν ευθύνονται για τα μειονεκτήματά τους, ἐνῶ τα ἴδια αὐτά γίνονται αἰτία να νιώθουν ἕνα συναίσθημα κατωτερότητας. Τα κακά που προέρχονται ἀπὸ τη φύση και τα ἀντίστοιχα καλὰ εἶναι ὅσα ἔχει ο ἀνθρώπος ἀπὸ τη γέννησή του (ἀναπηρίες, σωματικά ελαττώματα ἢ ὁμορφιά, ὠραῖο παράστημα), ἐνῶ τα κακά που προέρχονται ἀπὸ την τύχη οφείλονται σε ἀστάθμητους παράγοντες κατὰ τη διάρκεια της ζωῆς του (ατυχήματα, ἀρρώστιες).

B3. Ποια ἀφηγηματική τεχνική υιοθετεῖ ο Πλάτων στον Πρωταγόρα; Ποια εἶναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της ἐπιλογῆς αὐτῆς;

Βλ. εἰσαγωγή σχολικού βιβλίου, σελ. 49: Εἰσαγωγή: Ο Σωκράτης διηγείται τη συζήτησή του με τον Πρωταγόρα σε ἕναν φίλο του: «Βγαίνοντας ἀπὸ το σπίτι του Καλλία ... μας παρασύρει και μας γοητεύει».

B4. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: εἰδῶσιν, προσποιούμενον, ἡγοῦνται, μετέχουν, συλλήβδην

εἰδῶσιν: εἰδήμονας, ιστορία

προσποιούμενον: προσποίηση, ποιητής

ἡγοῦνται: ηγεμόνας, προηγούμενος

μετέχουν: κάτοχος, μέθεξη

συλλήβδην: κατάληψη, λάφυρο

ΑΙΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Να μεταφράσετε το κείμενο που σας δίνεται.

Αλλά μου φαίνεται εἶπε, ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι ἡ περίπτωση τῶν Λακεδαιμονίων εἶναι ὅμοια με τὴν περίπτωση τῶν ποταμῶν. Γιατί και οἱ ποταμοὶ κοντὰ στις πηγές τους δεν εἶναι μεγάλοι, ἀλλὰ ευκολοδιάβατοι, ὅσο ὅμως ἀπομακρύνονται περισσότερο, ἀφοῦ χύνονται κι ἄλλοι ποταμοί, κάνουν τὸ ρεῦμα αὐτὸν ἰσχυρότερο, και τὸ ἴδιο συμβαίνει και με τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀπ' ὅπου ξεκινοῦν αὐτοὶ εἶναι μόνοι, καθὼς ὅμως προχωροῦν και παίρνουν τις πόλεις με τὸ μέρος τους γίνονται περισσότερο και πιο δυσκολοπολέμητοι. Ἐχω ὑπ' ὄψη μου, εἶπε, και ὅσοι θέλουν να ἐξοντώσουν τις σφήγκες, ἀν προσπαθοῦν να κυνηγοῦν τις σφήγκες ἐνὸς τρέχουν ἐξω ἀπ' τὴ φωλιά τους, ὅτι τσιμπιοῦνται ἀπὸ πολλές· ἐάν ὅμως ἐνὸς εἶναι ἀκόμα μέσα ρίχνουν τὴ φωλιά, ὅτι δεν παθαίνουν τίποτα και ὅτι ἐξοντώνουν τις σφήγκες. Αὐτὰ λοιπὸν σκεπτόμενος θεωρῶ ὅτι εἶναι ἀρίστο μέσα σ' αὐτήν, διαφορετικὰ ὅσο τὸ δυνατόν πιο κοντὰ στη Σπάρτη να κάνουμε τὴ μάχη.

Γ2. Να γράψετε τὸ ζητούμενο τύπο για καθεμιά ἀπὸ τις παρακάτω λέξεις:

οἶον: τὴν αιτιατικὴ πληθυντικὴ τοῦ θηλυκοῦ γένους οἴας

ῥεῦμα: τὴν δοτικὴ πληθυντικὴ τοῖς ῥεύμασι

σφήκας: τὴν κλητικὴ ενικοῦ (ᾧ) σφήξ

πλείους: τὸν ἴδιο τύπο στους ἄλλους δύο βαθμοὺς πολλοί-πλείστοι

ἐγγύτατα: τὸν ἴδιο τύπο στους ἄλλους δύο βαθμοὺς ἐγγύς-ἐγγύτερον

γίνωνται: τὸ β' πληθυντικὸ ἀορίστου β' στὴν ἴδια ἐγκλιση γέννησθε

παραλαμβάνοντες: τὸν ἴδιο τύπο στον παρακείμενο της ἴδιας φωνῆς παρεληφότες

ὄρῳ: τὸ γ' ενικὸ ευκτικὴς μέλλοντα στὴν ἴδια φωνὴ ὄψοιτο

ἐξαιρεῖν: το γ' πληθυντικό ενεστώτα στη μέση φωνή ἐξαιροῦνται

πειρῶνται: το β' ενικό παρατατικού στην ίδια φωνή ἐπειρῶ

Γ3. α) ἰσχυρότερον, προϊόντες, σφήκας, τυπτομένους, τό πῦρ, τῆ Λακεδαίμονι: να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω ὀρους.

ἰσχυρότερον: κατηγορούμενο στο αντικείμενο του ρ. ποιούσι «το ῥεῦμα»

προϊόντες: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρ. γίνονται. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου, δηλώνοντας το σύγχρονο

σφήκας: αντικείμενο στο απαρέμφατο ἐξαιρεῖν

τυπτομένους: κατηγορηματική μετοχή απ' το ρ. ὀρῶ

τό πῦρ: αντικείμενο του ρ. προσφέρωσι

τῆ Λακεδαίμονι: δοτική αντικειμενική στο επιρ. ἐγγύτατα

β) ὀρῶ δ' ἔγωγε... τυπτομένους: να βρείτε και να αναγνωρίσετε τις προτάσεις που υπάρχουν στην ημιπερίοδο.

ὀρῶ δ' ἔγωγε ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους: Κύρια πρόταση κρίσεως

ἔφη: Κύρια παρενθετική πρόταση.

ὅποσοι σφήκας ἐξαιρεῖν βούλονται: Δευτερεύουσα αναφορική υποθετική πρόταση.

ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφήκας πειρῶνται θηρᾶν: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση.

